

în cunoscutul și elegantul volum consacrat evoluției lecturii¹, admirabila congruență între *cuvântul scris* și *lumea înconjurătoare*, componente cultivate de Biserică, teologie, cultură, istorie, concepte dezbătute în paginile unei venerabile publicații cum a fost *Cultura creștină*.

IACOB MĂRZA

Radu Cazac, *Franklin D. Roosevelt, președinte al Statelor Unite în cel de-al doilea război mondial*, Iași, Casa Editorială Demiurg, 2009.

Titlul aceste cărți poate să pară înșelător, sugerând, la prima vedere, o lucrare biografică. Este, de fapt, una de relații internaționale, construită în jurul personalității și deciziilor politice ale președintelui Roosevelt. Elaborată inițial ca teză de doctorat, lucrarea de față conține o cantitate mare de informații, multe dintre ele inedite, ceea ce este de remarcat, mai ales fiind vorba despre o lucrare din domeniul politicii americane scrisă de un cercetător român. După cum autorul menționează în capitolul metodologic introductiv, bibliografia românească existentă este destul de bogată și cuprinzătoare cu privire la evenimentele celui de-al Doilea Război Mondial, însă este deficitară, în general, în privința personalității și politicilor președintelui american Roosevelt. Din acest motiv, majoritatea covârșitoare a surselor acestei lucrări este oferită de istoriografia anglo-saxonă. Pe lângă lucrările de sinteză, mai joacă un rol important și memorialistica, dar și sursele inedite, de arhivă, provenite din colecția Franklin D. Roosevelt Presidential Library din New York.

În centrul sintezei se află personalitatea președintelui american, însă lucrarea nu se transformă într-o biografie, lipsind capitolele caracteristice acestuia precum descrierea copilăriei, a evoluției profesionale etc. Lucrarea este însă un demers interdisciplinar important, deoarece conține informații consistente din domeniul relațiilor internaționale, prezentând într-un mod clar principalele direcții ale politicii externe americane, de la izolaționism și *Good Neighbour Policy* față de America Latină până la intrarea în război și surprinzând, totodată, și metamorfoza atitudinii elitei politice americane de la „mai bine Hitler decât Blum” la intrarea în război și susținerea până la victoria totală a eforturilor de război. Autorul nu se ferește nici de exprimarea unor păreri proprii, criticând atitudinea lui Roosevelt față de agresiunea Japoniei împotriva Chinei și față de *Anschluss*, și surprinde cu mult profesionalism esența schimbării acestei atitudini în cazul invaziei Cehoslovaciei. În ceea ce privește diplomația din timpul războiului, accentul se pune pe întâlnirile președintelui american cu premierul britanic Winston Churchill. Următorul capitol însă, intitulat „Franklin D. Roosevelt și relațiile interaliate în timpul celui de-al Doilea Război Mondial”, se concentrează, din sistemul relațiilor existente între aliații coaliției antifasciste, asupra chestiunii relațiilor americano-sovietice. Relațiile americano-engleze, americano-franceze sau relațiile Statelor Unite cu alți membri ai Coaliției sau cu guvernele emigrante sunt tratate doar în măsura în care acestea au avut influență asupra relațiilor cu Uniunea Sovietică. La rândul lor, relațiile americano-sovietice ne sunt prezentate prin prisma unor chestiuni și evenimente majore, cum ar fi deschiderea unui al doilea front în Europa, rezolvarea problemei germane sau a celei poloneze.

¹ *Istoria lecturii*. Traducere din limba engleză de Alexandru Vlad, București, Nemira, 2011.

Autorul tratează sub forma unui complex studiu de caz „Operațiunea *Torța*” din nordul Africii, catalogată a fi o victorie diplomatică a lui Churchill, care a avut darul de a-l enerva pe Stalin. De asemenea, sunt tratate disputele anglo-americane privind momentul debarcării aliate în Franța. Partea engleză susținea necesitatea deschiderii prioritare a unui front periferic în zona Mediteranei, prin care nu numai că s-ar produce pagube importante aparatului de război german, ci s-ar obține și o poziție strategică în oprirea expansiunii sovietice viitoare, pe când partea americană dorea o invazie de proporții, cât mai grabnică, în scopul scurtării războiului și consecințelor sale nefaste. În cazul acestor prezentări lipsesc însă în totalitate sursele sovietice, fiind citate numai opere în limba engleză sau, mai rar, ale unor autori români. Poate că n-ar fi stricat nici un scurt portofoliu de analiză a presei americane a vremii respective, pentru a ilustra punctele de vedere ale societății americane privitoare la acțiunile de politică externă.

Remarcăm cu multă satisfacție că, dând dovadă de mult curaj și de gândire individuală, autorul „se rupe” de punctul de vedere, fosilizat ca axiomă în istoriografia Războiului Rece, conform căruia în relațiile lui cu Stalin, președintele Roosevelt n-ar fi fost decât un idealist naiv, cu o admirație aproape puerilă față de personalitatea lui Stalin și cu o încredere oarbă în cuvintele acestuia. Contrar acestei imagini – susținută, pe vremuri, prin operele unor autori renumiți, ca Henry Kissinger, Robert Dallek și alții –, Radu Cazac îi schițează președintelui american un portret de politician realist, care de multe ori, chiar prin atitudinea lui aparent exagerat de permisivă față de doleanțele sovieticilor, le pune acestora piedici. Un exemplu este discutarea situației postbelice a Germaniei în cadrul conferinței de la Teheran: știind că Stalin dorește un stat german slăbit, Roosevelt a propus împărțirea Germaniei în cinci părți distincte, știind că această propunere va fi prea mult chiar și pentru Stalin.

Capitolul al treilea, intitulat „Franklin D. Roosevelt și lumea postbelică”, tratează problematica viziunilor aliate, și, între acestea, în primul rând pe cele ale personajului principal al acestei lucrări, privind noua ordine mondială de după sfârșitul războiului. Cel mai bine realizat subcapitol este, în opinia noastră, cel intitulat „De la Carta Atlantică la Organizația Națiunilor Unite (1941-1945)”, care urmărește, într-un stil liniar, narativ, dar totodată efectuând și analizele de rigoare, înfăptuirea ideii Națiunilor Unite. De fapt, constituirea Organizației Națiunilor Unite este și ultima idee a cărții, care nu mai analizează nici evenimentele erei Truman, nici impactul politicilor lui Roosevelt asupra lumii de după război.

Putem afirma că prezenta carte este o sinteză bine încheată, care poate avea impact asupra istoriografiei relațiilor internaționale din mediul academic românesc, și, în cazul în care va fi tradusă în limba engleză, chiar și asupra istoriografiei occidentale.

ARTUR LAKATOS

Elena Iuliana Lache, *Relații internaționale în perioada Războiului Rece*, București, Editura Fundației de Măine, 2009, 218 p.

Lucrarea – după cum o formulează și autoarea în introducere – și-a propus să fie un compendiu de istorie a relațiilor internaționale contemporane, marcate profund de realitățile Războiului Rece. Folosind o bibliografie nu foarte vastă, dar foarte variată, în limbile română, franceză, engleză și germană, în capitolul introductiv ne prezintă și principalele școli de istoriografie a Războiului Rece, punând oarecum în antiteză școlile